תלמוד ירושלמי · מפרשים · עמודי ירושלים על תלמוד ירושלמי · סדר נזיקין

עמודי ירושלים על תלמוד ירושלמי בבא בתרא

רבי ישראל איזנשטיין

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

עמודי ירושלים על תלמוד ירושלמי בבא בתרא

רבי ישראל איזנשטיין

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/עמודי-ירושלים-על-תלמוד-ירושלמי-בבא-בתרא/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה 39-202611200317v של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה ה 4
פרק ב 8
הלכה א 8
פרק ג 8
הלכה ה 8
הלכה י 9
פרק ה 11
הלכה א 11
הלכה ג 11
פרק ז 11
הלכה א 11
פרק ח 12
הלכה ו 12
פרק ט 13
הלכה ג 13

פרק א

הלכה ה

וכתבי הקדש אע"פ ששניהן רוצין לא יחלוקו אמר ר' הושעיה כגון תילים ודברי הימים כו'. הנה ראיתי להפני משה והבנין ירושלים כאן שכתבו דלהכי בשותפין בתהלים ודברי הימים [אינם] חולקים אף על פי ששניהם רוצים דאע"פ ששניהם כתובים מכל מקום קדושת תהלים חמורה שברוה"ק נאמרה עכ"ד. משמע מדבריהם דדברי הימים לא נאמרה ברוה"ק ובעיני יפלא לומר כן וממשנה דידים (פ"ג מ"ה) דאמרינן כל כתבי הקודש מטמאין את הידים ופליגי בקהלת ושיר השירים מבואר דדברי הימים ברוה"ק נאמרה דהא החולקים סוברים דלכן אין מטמאין דמחכמתו נאמרה ולא ברוה"ק ואם כן מדוע לא הוציאו גם דברי הימים מבואר דד"ה מטמא הידים דנאמרה ברוה"ק וידעתי שיש לדחות ולומר דתנא ושייר ואין לומר מאי שייר דהאי שייר יש לומר דשייר אסתר לדעת שמואל במגילה (ז' א') דאינו מטמא את הידים. והן אמת דהרמב"ם בהלכות אבות הטומאה (פ"ט הלכה ו') פסק דלא כשמואל שכתב כל כתבי הקדש אפילו שיר השירים וקהלת שהן דברי חכמה מטמאין את הידים עכ"ל ומדסתם משמע דהוא הדין למגילת אסתר. וכמ"ש המ"א (סי' קמ"ז סק"א) ומ"ש הפנים מאירות (ח"א סי' ע"ו) דהלכה כשמואל מש"ס סנהדרין דף ק"א דמגילה לא בעי מטפחת מוכח דאינו מטמא הידים וכשמואל. אינו מוכח להרמב"ם. דיש לומר דסבירא ליה דהא דאסור לאחוז ערום הוא דוקא בספר תורה והמטפחת לא היה בשביל האחיזה רק דפליגי בדינא אם צריך מטפחת או לא. והנה מצאתי חבר להרמב"ם דאין הלכה כשמואל הוא ראש הגאונים רב האי גאון ז"ל בתשובת הגאונים הנדפסים בליק (סי') שנשאל לרב האי אם הלכה כשמואל והשיב בזה"ל למאי הלכתא איצטרכא להך הלכתא מי אית לן השתא טומאת ידים ותרומה וקודש אלא בדין הוא דלית הלכתא כשמואל דאיתוקם כיחידאה והלכתא כסתם מתני' ולא עוד אלא שכל ישראל חשבין ליה בהדי כתבי הקדש עכ"ל מבואר דסבירא ליה לרב האי כהרמב"ם דלית הלכתא כשמואל (והמגיה שם תמה על רב האי דנפקא מיניה לענין לאחוז ערום ולא קשה מידי דרב האי סבירא ליה דוקא ספר תורה ולא שאר כתבי הקודש גם מ"ש דנפקא מינה להציל מפני הדליקה אין נפקא מיניה גם כן בזה"ז דניתנו ליקרות וכל כתבי הקודש מצילין. עיין בש"ע א"ח (סי' של"ד סי"ב וסי"ג) וצדקו דברי רב האי). וע' שו"ת רדב"ז (ח"ב סי' תשע"א) שכתב דנמנו וגמרו דמגילת אסתר מטמא את הידים. אולם צל"ע על מש"ש דמאן דסבירא ליה דהוא הדין בכל כתבי הקודש פי' האי ערום היינו שהאדם הוא ערום ומאן דפי' שהספר הוא ערום סבירא ליה דוקא בספר תורה ולא

בשאר כתבי הקודש. וקשה על זה דנהי דבדברי התוס' שבת (י"ד א') יש לפרש כן. אולם באגודת שבת (סי' י"ט) שכתב האוחז ספר תורה ערום פי' בתוס' ה"ה כל כתבי הקודש אסור ליגע בלא מטפחת ובתוס' ד"ה כיון אפי' נוגע סמוך לנטילה גזרו עליה שלא חלקו עכ"ל מבואר להדיא דס"ל דכה"ק אסור לאחוז בהן בלא מטפחת ולא כהרדב"ז. וצל"ע על האבן עזרא בשיר השירים שכתב דבשיר השירים ליתא מחלוקת כלל אם מטמא את הידים. ובאמת מבואר במשנה בידים שם בדברי ר' יוסי ור' שמעון דיש פלוגתא בשיר השירים ודעת ר"ע שם דבשיר השירים אין בו מחלוקת ובמסקנא אמר ר' יוחנן בן יהושע בן חמיו של ר"ע כדברי בן עזאי כך נחלקו וכך גמרו מבואר בהמסקנא דפליגי בקהלת ושיר השירים אם מטמאין הידים והיינו דפליגי אם נאמרה ברוח הקודש או שנאמרה בחכמה. ולפ"ז קשה לי על הר"מ שכתב דמטמאין הידים אף על פי שהן דברי חכמה. דנראה דאם נסבור שהן דברי חכמה שוב אין מטמאין הידים (ובעל עין משפט שגה שציין להא דקהלת אינו מטמא הידים להר"מ ובאמת מבואר בר"מ להיפוך) אולם כזאת יש להעיר גם על מ"ש בהלכות יסה"ת (פ"ב ה"ה) וזהו שרמז שלמה בחכמתו ואמר כי גבוה מעל גבוה שומר וכן כתב הר"מ זה הלשון על פסוקי קהלת שם בהיסה"ת (פרק ה' ה"ח) והת"ת (פ"ז הל' י"ג) והל' תשובה (פ"ז הלכה ב') דהא קיימא לן דקהלת מטמא הידים והיינו דהוא ברוח הקודש ולמה אמר הר"מ דהוא מחכמתו. אולם ראינו שגם על פסוקי משלי כתב הר"מ לשון הזה בהיסה"ת (פ"ב הלכה י"ב) והל' דעות (פ"ג הלכה ג' ופ"ד הט"ו הי"ט ופרק ז' הלכה ד') והת"ת (פרק ג' הלכה י"ב). אולם ראיתי גם בש"ס סנהדרין (ק"ז א') וסוטה (מ"ד א') שגם שם אמרו כן על פסוקי משלי ועיין בבאר שבע שם בסנהדרין וסוטה שתמה כן על הש"ס ועמ"ש בכסא רחמים בתוספותיו למסכת כלה (פ"ד סי' ה') מ"ש ע"ז אולם כן ראיתי גם כן בש"ס ברכות (דף ד' ע"א) ועליו אמר שלמה בחכמתו בני אם חכם לבך כו' והוא במשלי וכן הוא בש"ס שבת (קנ"ג א') על פסוקי קהלת. אולם יש ליישב זה ע"פ מה שראיתי בילקוט נביאים (רמז תתקנ"ה) היה לבו של שלמה מלא חכמה ולא היה יודעים חכמתו עד ששרתה עליו רוח הקודש וידעו הכל מה חכמתו מבואר דחכמתו נתגלה על ידי רוח הקודש. ועיין בזוה"ק ויקרא (ס"ד א') דאיתא התם פתח ואמר מים קרים על נפש עיפה ושמועה טובה מארץ מרחק הא אסתכלנא במלוי דשלמה מלכא וכלהו בחכמתא אמרין תא חזי ג' ספרין דחכמתא אפיק שלמה לעלמא וכולהו בחכמתא עילאה שיר השירים חכמה קהלת תבונה ומשלי דעת לקביל ג' אילן עבד ג' ספרים כו' יעו"ש מבואר דהאי חכמה הוא חכמה עילאה וזה כוונת הגמרא ששלמה אמר בחכמתו דהוא חכמה עילאה וזה הוי על ידי רוח הקודש ולא קשה מידי.

ואם כן אתי שפיר גם כן דברי הרמב"ם עכ"פ לפי מה דפסקינן דלא כשמואל אם כן לא שייר כלום וגם דברי הימים בכלל הכתובים וגם לשמואל שהוציא אסתר. בדברי הימים מודה דהתם הטעם דלא ניתנה לכתוב אבל בדברי הימים לא מצינו כן והבא לחדש דבר כזה עליו הראיה. ועיין ש"ס מגילה (י"א א') ובויקרא רבה (פ"א) וילקוט נביאים (רמז אלף ע"ז) ר' סימון בשם ריב"ל אמר ר' חמא אבוה דר' אושעיה לא ניתנה דברי הימים אלא לדרוש ע"ש. וראיתי להעיר על מ"ש האהבת יונתן (בהפטרה של ז' ימי הפסח) דרוח הקודש קודם בזמן מנבואה דברוח הקודש יש כל סוד כמוס וכל אוצרות חכמה ולכך יסדו אנשי כנסת הגדולה בתפלת מוסף דראש השנה במלכיות זכרונות שופרות תלתא פסוקי מן התורה ומן כתבי הקדש ואחר כך מן הנביאים. ותמיהני על זה שכתב בפשיטות דכתבי הקודש קודמים וגדולים מן הנבואה ומבואר בכמה דוכתי ההיפוך והר"ן כתב הטעם שלכן הקדימו הכתובים לנביאים מפני שקדושת נביאים גדולה ומעלין בקודש כו' והובא גם כן באורח חיים (סי' תקצ"א) וגם לפמ"ש התוספות יום טוב (פרק ד' דראש השנה מ"ו) והמ"א (סי' קנ"ג סק"ב) דהר"ן חזר בו היינו דשוים המה אבל לא דכתובים גדולים מנביאים זה לא עלה על דעת אדם מעולם. והנה בירושלמי סוטה (פ"ט הלכה י"ג) איתא משמתו נביאים ראשונים כו' זה שמואל ודוד וכך הוא בש"ס דילן סוטה [מ"ח ב' ושם איתא זה דוד ושמואל ובהגהת הג' ר' ישעיה ברלין הגיה שצ"ל שמואל ודוד אולם רש"י ביומא (נ"ג ב') העתיק דוד ושמואל] וכתב השירי קרבן דמכאן שמעינן דדוד ושלמה נקראו נביאים ולא כמ"ש הרמב"ם במורה נבוכים (ח"ב פמ"ה) דדוד ושלמה לא היו נביאים אלא בעלי רוח הקודש עכ"ל. ולכאורה יש ליישב זה עפ"י מש"ש להלן בירושלמי דזה ירמיה וברוך וכתב היפה מראה וז"ל ואף על גב דברוך לא זכה לנבואה כדכתיב ואתה תבקש לך גדולות אל תבקש מפני שהיה מבני הנביאים סייעתו של ירמיה שהיו מבקשים דרכי הנבואה קרי ליה נביא עכ"ל. אם כן חזינן דנקרא נביא אף על גב דלאו נביא ממש הוא ורק משום שהיה מבקש להיות נביא אם כן מכל שכן שנוכל לומר כן על דוד ושלמה. אולם באמת נעלם מבעל יפה מראה דברי רש"י מגילה (י"ד א') שכתב בשם הבעל הלכות גדולות דחשיב מ"ח נביאים וקחשיב לברוך בהדייהו דמוכח דהיה נביא ממש. [והן אמת שבבעל הלכות גדולות שבידינו הלכות הספד לא נחשב שם ברוך בהדי המ"ח ואדרבה סיים בסופו דברוך בן נריה ושריה בן מחסיא ומרדכי וחנמאל ושנום נתנבאו לצורך שעה עכ"ל מוכח אדרבה שלא קחשיב אותם לפי שלא נתנבאו לדורות וע"ש בהלכות גדולות שקחשיב אותם באופן אחר ממ"ש רש"י וגם לפי חשבונו נחסר שנים ונראה שצריך לעייל ירמיה שנשמט בהדפוס ועלי ועיין בטורי אבן שהקשה

דהוה ליה ליחשב אליהוא בן ברכאל הבוזי ע"ש. אולם כבר תירץ אותו הבעל הלכות גדולות במ"ש אלו נתנבאו במצרים משנתנה תורה לישראל ולמעלה מזה כתב דאליהוא בן ברכאל הבוזי ניבא קודם שניתנה תורה כו' ואם כן לא קשה מידי. אולם בעל הלכות גדולות לא קחשיב גם לאברהם יצחק ויעקב לפי שנתנבאו קודם שניתנה התורה. אולם לרש"י שקחשיב לאברהם יצחק ויעקב תקשה קושית הט"א מדוע לא קחשיב לאליהוא בן ברכאל הבוזי אך מדברי הבעל הלכות גדולות נראה שסבירא ליה שאליהוא בן ברכאל היה עובד כוכבים והיינו שחשיב אותם עם הנביאים שנתנבאו לעובדי כוכבים וסיים משניתנה תורה לישראל פסקה רוח הקודש מן האומות (והיינו משום שבירושלמי סוטה (פ"ה הלכה ו') סוברים הרבה דהוי עובד כוכבים ולראב"ע דהיה יצחק נכלל כבר שקחשיב אי"ו) ואם כן לפי זה גם לרש"י לא קשה מידי] אך לכאורה תמיה מהמקרא דאל תבקש כו' דלא ניבא. אולם יש לומר לפי מה דאיתא בש"ס מגילה (ט"ו א') דאמרינן שם ברוך בן נריה ושריה בן מעשיה ודניאל ומרדכי ובלשן חגי וזכריה ומלאכי כולן נתנבאו בשנת שתים לדריוש אם כן יש לומר דהכתוב דאל תבקש לך גדולות (ירמיה מ"ה) היה זה בשנת הרביעית ליהוקים אם כן יש לומר דאחר כך בשנת שתים לדריוש שהיה מאוחר טובא אז נתנבא ואתי שפיר. אולם עיקר הקושיא שהקשה השירי קרבן לא קשה מידי דהא הר"מ סיים שם במורה נבוכים בזה"ל וכן בסדר כתבי הקודש לא שמו הפרש בין משלי וקהלת ודניאל ותהלים ומגילת רות ומגילת אסתר הכל ברוח הקודש נכתבו ואלו גם כן כולם יקראו נביאים בכלל עכ"ל אם כן מבואר שגם הר"מ מודה דנקראו נביאים וע"כ שפיר קראו אותם נביאים הראשונים. וכן בש"ס מגילה (ט"ו א') אמרינן שם דדניאל נתנבא ואלו במגילה (דף ג' ע"א) אמרינן דהוא לאו נביא כו' אע"כ דגם על בעלי רוח הקודש לא נמנעו חכמים לקרותם נביאים (ואולי יש לומר דזה טעם הבעל הלכות גדולות שהביא רש"י שקחשיב דניאל בהדי המ"ח נביאים ורש"י הקשה עליו מהש"ס הנזכר לעיל דאמרינן הוא לאו נביא כו' ולהנזכר לעיל יש לומר דסבירא ליה דהסוגיא דדף ט"ו דאמרו דדניאל נתנבא חולקת על הסוגיא דר' גמליאל וסבירא ליה דהיה נביא ועיין ר"מ הלכות יסודי התורה (פ"א הלכה י"ז) שנביא אחד אומר שראה להקב"ה לבושיו כתלג חיור כו' והוא על דניאל וכבר ראיתי לחכם אחד שתמה על הר"מ שקרא אותו נביא ולפי מ"ש אתי שפיר. ועיין בבראשית רבה פ' כ"ז אמר ר' יודן גדול כוחן של נביאים שמדמין צורה ליוצרה שנאמר ואשמע קול אדם כו' והוא בדניאל מבואר דלא נמנע לקרותו נביא וביפ"ת שם כתב דסבירא ליה כהברייתא דדף ט"ו משמע דסבירא דפליגי. ולפמ"ש אינו מוכרח דפליגי. ובסדר עולם איתא (והובא בהגהת מהר"ץ

מגילה פ"ק) איתא אסתר נביאה היתה דכתיב ותכתוב אסתר וכתב המהר"ץ כי לא ניתן לכתוב שום דבר שלא בא בנבואה כו' וכן אנשי כנסת הגדולה שכתבו כתבי הקודש מפני שהיה בהם נביאים. ולפ"ז אתי שפיר ש"ס דברכות סוף פרק קמא דאמרינן נביא הוא דמסדר לשבחיה כו' ומהר"ץ שם הניח בקושיא דהא לא הוה נביאים ע"ש ולדברי עצמו במגילה אתי שפיר. ושוב ראיתי במעיני הישועה להאברבנאל (מעין ג') שהאריך בזה והוכיח דמה שאמרו בש"ס לאו נביא היינו שלא היה נביא בשליחות לישראל אבל הוא בעצמו היה נביא. הדרן לדמעיקרא דנראה דדברי הימים נאמרה ברוח הקודש וביאור דברי הירושלמי למדת מתוך דברי ר' יונה ההובא בשיטה מקובצת לב"ב (דף י"ג ב') דר' הושעיה סבירא ליה הטעם בכדי שיהיה לכל אחד שני ספרים הן תורה והן כתובים לכן ס"ל בתהלים וד"ה דאין חולקין כדי שיהיה לכל א' שניהם וילמדו שניהם ולכן בתהלים ותהלים חולקין ולר"ע הטעם בכדי שיתאספו יחד ולא ילמדו ביחיד. וקרוב לזה פי' היפה מראה וא"כ אין צורך למה שחידשו הפני משה והבנין ירושלים דדברי הימים לא נאמרה ברוח הקודש ויטלו מה שחידשו:

פרק ב

הלכה א

[כ"י] **הכא את מר מפני שהסלעים מרתיחין כו'**. נ"ב עיין תוס' ב"ב (י"ט א') שהביאו ירושלמי הזה והעתיקו בזה הלשון התם איתמר שהסלעין מרתיחין והכא איתמר שאין הסלעין מרתיחין ובחידושי מהר"ם מלובלין כתב דט"ס הוא וצ"ל הכא איתמר כו' והתם איתמר כו' אולם לא ראה בירושלמי שבאמת הגירסא הכא כו' והכא כו':

פרק ג

הלכה ה

ר' יוחנן ור"ל אמרין אף אריס ובן אריס אין לו חזקה כו' וק' דבבבלי (מ"ז א') מבואר דר"י ס"ל דבן אריס יש לו חזקה וא"כ סותר ר"י א"ע. ומצאתי להתומים (סי' קל"ד סק"ד) שהקשה כן ותירץ דכאן מיירי בבא מחמת ירושה ע"ש. וכן נראה ודאי דהא מייתי ראיה מהא דאמר ר"י אריס שהוריד אריס אין לו חזקה והיינו מטעם שבא מחמת האריס וא"כ ה"ה בן אריס מיירי בבא בירושה מחמת האריס ודברי המראה הפנים בד"ה באריס לעולם המה תמוהים בעיני:

הלכה י

[כ"י] לא יפתח אדם חלונותיו לחצר השותפין הרשב"א בתשובותיו ח"ה (תשובה קי"א) האריך בביאור דברי המשנה והירושלמי וזה לשונו שכך שנינו במשנתינו ולא יפתח אדם חלונותיו לחצר השותפין אבל פותח הוא פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון לרשות הרבים. ואם באנו לדקדק מרישא להתיר כלומר לחצר השותפין הוא דלא יפתח אבל פותח הוא למבוי. תיקשי לן (דוקא) [דיוקא] דסיפא דמשמע ברשות הרבים הוא דפותח אבל אינו פותח במבוי. ומיהו מסתברא דרישא דוקא אבל במבוי מותר. והא דקתני סיפא אבל פותח הוא לרשות הרבים לאו רשות הרבים גמורה קאמר אלא רשות שהרבים נכנסים בה ואפילו מבוי משמע וכענין שאמרו בעלמא מאי רשות הרבים סימטא ואמאי קרי ליה רשות הרבים לפי שאינה רשות היחיד. ותדע לך שאם אי אתה אומר כן כיון שדקדקו עליה בגמרא ואמרו מאי איריא חצר השותפין אפילו רשות היחיד נמי. אם איתא דרשות הרבים דקתני רשות הרבים גמור קאמר. הוה להו למידק נמי רישא אסיפא כדרך שהוא עושה בכמה מקומות בתלמוד והיה להם לשאול מבוי מאי. אלא שרשות הרבים דקתני סיפא רשות שהרבים דרים בה קאמר ואפילו מבוי במשמע ולא אסרו אלא חצר השותפין ואי נמי מבוי שאין הרבים נכנסים בו וכמ"ש בירושלמי בעלמא יש מבוי שהוא כחצר מבוי שאין אדם בוש לאכול בתוכו כחצר. וכאן נמי מבוי שאין אדם מצניע עצמו הרבה מן השכנים במבוי שאין שם דיורין הרבה הרי הוא כחצר השותפין ואסור עד שיהא מבוי שרבים דרין בו. ולפיכך הוציאו התנא בלשון אבל פותח הוא לרשות הרבים. ואף על פי שבחצר השותפין לא חלקו בין שיש שותפין מועטים או מרובים חצר השותפים שאני לפי שבני החצר רגילין הן להיות זה אצל זה ואינן מצניעין עצמן הרבה זה מזה ועושין מלאכתן כנגד פתחיהן אע"פ שבני החצר עוברים ושבים שם. ולפיכך כשזה פותח פתח כנגד פתח הוא מזיקו הרבה דכשהן עומדים בחצר או עוברים בו הוא יכול להצניע עצמו ואם לעתים רואים אותו אינו מקפיד כ"כ ומבני הבתים אינו יכול להצניע עצמו ומקפיד שלא יראו מלאכתו בקבע כשהם בבתיהם. אבל במבוי שאין רגילין כ"כ עם בני המבוי כשהם רבים ומקפיד הוא אפי' (ארואים) [על רואים] אותו דרך העברה צריך הוא להצניע מהם אפי' דרך העברה ולפיכך יכול לומר הא בעית איצטנועי מבני המבוי איצטנע מינאי כדרך שאמרו בבני רשות הרבים דמה הפרש יש בין רבים בני מבוי ובין רבים בני רשות הרבים. וכן נ"ל מן הירושלמי דפי' דרשות הרבים דמתני' היינו רשות שהרבים דרין שם ואפילו מבוי במשמע מדגרסינן התם גבי מתניתין דלא יפתח אדם חלונותיו לחצר השותפין. הכא איתמר פתח כנגד פתח מותר והכא איתמר פתח

כנגד פתח אסור. ופריק הדא דתימא מותר במבוי והדא דתימא אסור בחצר השותפין ע"כ ואם רשות הרבים דקתני במתני' היינו רשות הרבים גמורה מאי קושיא אם ברשות הרבים מותר ובחצר השותפין אסור ומאי פריק נמי כאן במבוי כאן בחצר השותפין הא לא אמר מותר אלא ברשות הרבים. אלא שהם פירשו רשות הרבים רשות של רבים כלומר שדרין שם רבים. ולפיכך הקשו הכא איתמר כל שרבים דרים בה מותר אלמא אפילו חצר שהרבים דרים בה מותר והכא איתמר דכל חצר השותפין אסור ואפילו דרים שם רבים. ופריק דלעולם דבחצר אסור ולא התירו אלא רשות הרבים כלומר שאינו רשות היחיד והיינו מבוי ומן הטעם שאמרתי׃

[כ"י] ומיהו לעיקר דינא ממש דמבוי הקשו עוד שם בירושלמי דגרסינן התם על זה הפירוק והא דתניא כשם שבני החצר מעכבין זה על זה כן בני המבוי מעכבין זה על זה. ופרקו אמר ר' אילא כאן בשנתן רשות כאן בשלא נתן רשות ונראה לי דר' אילא לא בא לחלוק על התירוץ הראשון שחלקו בין מבוי לחצר השותפין ושפירשו דרשות הרבים דמשנתנו היינו מבוי דאלו בא ר' אילא לחלוק היה להם לומר אלא אמר ר' אילא. אלמא ר' אילא לא בא לחלוק בדבר אלא שבא להעמיד התירוץ ולבארו. והכי פירושא וכאן בשנתן רשות כאן בשלא נתן רשות כלומר בחצר השותפין לעולם אסור ואפילו נתן לו חבירו רשות לפתוח כנגד פתחו יכול הוא לחזור בו ולומר סבור הייתי לקבלו עכשיו איני יכול לקבל. והיינו דקא כייל לא יפתח אדם חלונותיו לחצר השותפין לא שנא נתן לו רשות ולא שנא לא נתן לו רשות אבל ברשות הרבים דהיינו מבוי אינו אסור לעולם דלעתים מותר. והיכי דמי בשנתן לו רשות אבל בשלא נתן לו רשות אפילו במבוי נמי אסור והיינו דברייתא דקתני כשם שבני החצר יכולין לעכב כך בני המבוי יכולין לעכב ולא להשוות מבוי לחצר לגמרי קאתי ולומר שבכל ענין דיכול לעכב בחצר יכול לעכב במבוי. אלא להשוות דינן באיסור פתיחה כשלא נתן לו רשות ולפי זה הא דרב אילא שייכא בר' שמעון בן גמליאל בירושלמי דפרק לא יחפור דתנן התם כופין בני מבוי שלא להושיב ביניהם לא חייט ולא בורסקי ולשכנו אינו כופהו. ר' שמעון בן גמליאל אומר אף לשכנו כופהו. וגרסינן עלה בירושלמי תני לשכנו [תיבת הוא ליתא בירושלמי שלפנינו]. הוא יכול לחזור בו משקיבל עליו אינו יכול לחזור בו. רשב"ג אומר אף בשקיבל עליו יכול לחזור בו דיכול למימר ליה אינון אזלין ואתו הכא בעון לך ולא משכחין לך והן מרבין עלינו את הדרך וכו' אתיא הא דרשב"ג כר"מ דתנינן תמן על כולן אמר ר"מ יכולה היא שתאמר סבורה הייתי שהייתי יכולה לקבל ועכשיו איני יכולה לקבל. אלמא לת"ק דרשב"ג אינו יכול לעולם לומר סבור הייתי בשום מקום לקבל בין

במבוי בין בחצר דא"כ כולהו אתו כר"מ. וכיון שכן הוא דר' אילא דמשמע דבחצר יכול הוא לחזור בו אפילו משקבל עליו (כרשב"ג ור"מ) [דרשב"ג בדר"מ] שייכא ולא קיימא לן כוותייהו אלא כחכמים דר"מ וכת"ק דרשב"ג ובין בחצר ובין במבוי כשקיבל עליו אינו יכול לחזור בו. ומעתה מתני' דקתני אבל הוא פותח לרשות הרבים דהיינו מבוי אפי' בשלא קיבל הוא דומיא דחצר השותפין. הברייתא דקמייתא לה בירושלמי ואיתא נמי בתוספתא דבבא בתרא (פ"ב) דקתני כשם שבני חצר יכולין לעכב זה על זה כך בני המבוי מעכבין זה על זה. ברייתא היא אלא מייתי לה בגמרין. ובספר העיטור כתוב בו דנחלקו בו הראשונים יש אומרים דדין מבוי שאינו מפולש כדין חצר השותפין ויש אומרים דאינו כחצר דבחצר השותפין אסור ובמבוי מותר. ואף על פי שהרב ז"ל כתב דמסתברא כמ"ד דדינו כחצר השותפין. אני מה שנראה לי כתבתי:

פרק ה

הלכה א

מעשה בר"ג כו' וראו את יהודא בן פפוס כו'. עיין יוחסין בסדר תנאים (אות פ') שנוסחתו היתה בכאן פפוס בן יהודה ועיין מ"ש עליו בסדר הדורות בח"ב אות פ' ע"ש:

הלכה ג

[כ"י] **ר' יצחק שאל כו'**. נ"ב עי' בפני משה שלפי פירושו נפשט האיבעיא שהמוכר חצי הראש מכר חצי הרגלים אולם בשו"ת הרדב"ז (ח"ה סי' ש"א ר"א) נשאל על דברי הירושלמי הללו וע"ש מה שפירש ולפי פירושו נפשט שלא מכר חצי הרגלים וכן מצאתי בחידושי רד"ע בהל' מכירה (פ' כ"ז) שפירש דברי הירושלמי באופן אחר מדברי הרדב"ז ועכ"ז נפשט גם לפי פירושו שלא מכר חצי רגלים ובש"ע ח"מ סי' ר"כ נשמט הירושלמי הזה וצ"ע:

פרק ז

הלכה א

רחבן כמה ר' חגי אמר עד ארבע אמות כו'. וכתב המראה הפנים עד ארבע טפחים כצ"ל וכן נראה מדברי הרשב"א ז"ל הביאו ה"ה כו' ע"ש וליתא ובחנם שיבש הגירסא וצ"ל ארבע אמות וקאי אשאין גבוהין עשרה שנמדדין עמה וכן כתב הרשב"א ז"ל בחי' ההובא בש"מ לב"ב (ק"ב ב') ע"ש באורך והפני משה לא ראה רק מה שהביא ה"ה בשמו וז"ל ובירושלמי בעי לה היה שם נקע עמוק עשרה ואין בו ארבע ומתוך מה שאמרו

שם משמע שהוא נמדד מכל מקום משמע התם בהדיא מתוך בעיא זו שאם יש ברוחבן ארבע על ארבע אין נמדדין כדברי רש"י ז"ל אלא שבסלעין שאין גבוהין עשרה ונקעין שנמדדין עמה אמרו שם רחבן כמה ר' ינאי אמר עד עשרה טפחים ר' יוסי בר בון אמר עד ארבע אמות עכ"ל מבואר דהרשב"א גרס כגרסתינו בהירושלמי ומפרש לה דקאי אשאין גבוהין עשרה דיותר מארבע אמות אין נמדדין עמה (וע"ש בדף ק"ג ע"ב בחי' הר"ן והרשב"א בש"מ שם שמבואר שגרסו בירושלמי אחר ובסלע ששילחו בית רובע אין נמדד עמה גרסו היה חלוק נמדד עמה ולפנינו נשמט זה בירושלמי) ועיין בחידושי הרמב"ן שפירשו בנקעים מלאים מים וגרס גם כן רחבן בכמה ר' ינאי אומר עד עשרה ר' יוסי בר בון אומר עד ארבע אמות כו' יע"ש ועיין בטוח"מ סי' רי"ח וסמ"ע שם וכ"ז לא ראה הפני משה:

פרק ח

הלכה ו

חד בר נש אפקיד כו'. עיין במראה הפנים שהקשה על מ"ש הנמ"י דר' אבא בר ממל סבירא ליה כרבנן דפליגי על ר' שמעון בן גמליאל דהא רבי בא בר ממל גופיה אמר להו אתון קקו פדיפטי הבי לי מה דיהבית לכון כו' ואם כן כרשב"ג ס"ל כו' ע"ש ולא ידענא מאי קושיא דגם רבנן הא סבירא להו מה דעשה עשה ואם כן שפיר קאמר להו ר' בא בר ממל שלא היה נותן להם את המחצה שנתן להם ול"ק קושית הפני משה. וביותר יש להעיר על תירוצו שכתב ושמא יש לומר דלהפחידם אמר כן שלא יתבעו ממנו החצי שנתן לו אבל לא שיטול מהן חלקם דהלכה כחכמים כו' ע"ש מבואר מדבריו דלהחכמים היה צריך ליתן להם והא ליתא דגם להחכמים אף על פי שאין רוח חכמים נוחה הימנו עכ"ז מה שעשה עשה ושפיר זכה בו ר' בא בר ממל ולא נמצא זכר מזה בש"ס שלא יהיה רוח חכמים נוחה מהמקבל רק מהנותן ואם כן אתי שפיר דברי הנמ"י. ונ"ל דהאי כהדא כו' קאי על מה שמבואר בהמשנה דמה שעשה עשה ע"ז הביא ההיא עובדא דהיה בר' אבא בר ממל ומבואר משם דמה שעשה עשה. ובדרך אגב אעיר על מ"ש הרא"ם פרשה חיי שהקשה על מה שנתן אברהם כל אשר לו ליצחק דאיך העביר הנחלה כו' ע"ש. ועמ"ש הג"א שם ומ"ש עליו הלבוש האורה להקשות על הגור אריה שהוא הקשה דאיך נתן מתנות לבני הפלגשים דאיך העביר הנחלה מיצחק ועל זה הקשה הלבוש דשלא בשעת מיתה רשאי ליתן מה שירצה ולא ידענא מדוע שתק להרא"ם והוצרך לבוא לתירוצו של הרא"ם דלפי דעתו הא גם קושית הרא"ם מאברהם לגבי יצחק גם כן לא קשה

מידי דכיון דהיה בחייו שלא בשעת מיתה היה רשאי אברהם לעשות כן. ועיין ביפ"ת ב"ר פנ"ט שתירץ באמת כן. ומה שהקשה על הג"א דשרה שאמרה לא ירש כו' לא היה עדיין בני קטורה בעולם כו'. הנה כי כן הו"ל להקשות ג"כ על הרא"ם לפמ"ש הוא בעצמו בפ' ויגש דגם הקרא כי ביצחק יקרא לך זרע לא קאי רק על ישמעאל ולא על הבני קטורה. וכבר הקשה כן המל"מ ה' מלכים (פ"י ה"ז) ומ"ש הלבוש שם דעבורי אחסנתא הוא רק בקרקעות לא במטלטלין לא נראה כן מתוך סוגיא דב"ב (קל"ג ב') לגבי יוסי בן יעזר דהו"ל עליותא דינרא כו' ע"ש דמבואר שם דגם במעות הדין דעבורי אחסנתא. ושוב ראיתי בשו"ת הלק"ט (ח"ב סי' רכ"ז) שרצה לחלק מדעת עצמו בין קרקעות למטלטלין וחזר בו מתוך הסוגיא דב"ב הנ"ל ונהנתי [וע"ש בסי' רס"ח שהקשה מהא דאל יבזבז יותר מחומש הא הוי עיבורי אחסנתא וכן הקשה מערכין פ' המקדש דס"ל לר"א דאין אדם יכול לבזבז כל נכסיו הא בלאו הכי הוי עיבורי אחסנתא ולפמ"ש למעלה דבחייו לא הוי עיבורי אחסנתא לק"מ] גם מה שהקשה על אברהם דאיך שינה בן בין הבנים דעדיין לא נצטווה עד יעקב קשה לזה דהא קיים אברהם כל התורה אף קודם שנצטוו ואולי יש לומר דהאיסור הזה אינו בעצם רק משום שקרה בבני יעקב גזרו כן לעולם וקודם שגזרו לא היה אסור כלל. אולם עיקר קושיתו של הרא"ם לא קשה מידי דהא הטעם שלא לעבור נחלה הוא משום דילמא נפק מיניה זרעא מעליא ואם כן אברהם היה נביא והיה יודע שלא יצא ממנו זרעא מעליא ע"כ היה רשאי לשנות ולכן לא קשה מידי מה שהקשה הרא"ם. ושוב ראיתי להבאר שבע (דף ע"א ע"א) שיישב כן. וגם קושית הלבוש מאל ישנה אדם כו' יש לומר דאין איסור רק היכא דהבנים המה שוים משא"כ היכא שיש טעם שזה הבן הוא עדיף מחבירו מותר לשנות. וכמ"ש בשו"ת דברי נחמיה (חאה"ע סי' מ"ח) וע"כ היה רשאי אברהם לשנות ליצחק מבין הבנים כיון דהיה עדיף אצלו וא"ש:

פרק ט

הלכה ג

[כ"י] **א"ר לא אם אמרן בב"ד**. נ"ב וכ' הפני משה דכיון שבפני הב"ד אמרו ראו מה שהניח לפני אבא כו' וכדי שהב"ד יתאמצו בדבר לתקן מי שיטריח בשביל הקטנים כו' אולם מצאתי בשו"ת הרשב"א (ח"ד סי' קנ"ב) שהביא הירושל' הזה וכתב דבפירוש ר"ח גרס א"ר אמי אם אמרו ראו לא אמרו בב"ד כו' ואם הגירסא כן פירושו דלומר דאמרי ששנו

במשנתינו אין צריך בב"ד והגירסא הזאת נראית יותר והעתיקה מר"ן באה"ע (סי' צ"ה) ומהתימה מהפני משה שאשתמיט מיניה:

חד בר נש נפק לשליחותא כו' כך אנו אומרים אדם שיצא כו' בפני משה כתב שהיה מתמיה ר' אמי וכי אם יצא לליסטים כו'. ולפ"ז אם אחד מהשותפים יצא לליסטים אין להאחר חלק אולם באמת פסק בהגמי"י (פ"ה מהלכות שותפין) בשם הר"ר שמשון בן אברהם והבעל העיטור בשם בעל נתיבות דחולקין וכוותייהו פסק הרמ"א בח"מ (סי' קע"ו ס"ק י"ב). והן אמת שהש"כ והט"ז שם חולקין על הרמ"א. אולם עכ"ז לא היה לו להפני משה להשמיט דעתם והמה מפרשים הירושלמי בפשוטו בלא תמיה וכמ"ש הר"ן. והן אמת שמ"ש הש"כ שם ובסי' ס"ב להקשות על הרמ"א דהא בירושלמי מדמה מציאה וגזל לאהדדי לא ידעתי דלפי המבואר בירושלמי שלפנינו אינו מדמה כלל לאהדדי זה לזה וכן היתה גירסת הרמ"א ולק"מ: